

Helsingkiläisten turvallisuutta tutkitaan

Helsingforsbornas trygghet under lupp

Markku Heiskanen – Outi Roivainen – Martti Tuominen

Tässä artikkelissa esitämme ennakkotietoja helsinkiläisten turvallisuutta kartoittavan väestökyselyn tuloksista. Vertaamme koettua turvallisuutta ja rikosuhrikokemuksia Helsingin ja muiden suurten kaupunkien kesken. Lisäksi esitämme tuloksia turvallisuudentunteesta Helsingin eri alueilla.

Poliisiammattikorkeakoulussa on meneillään kaksivuotinen tutkimushanke, jossa selvitetään helsinkiläisten turvallisuutta. Projekti on Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen rahoittama. Hanke koostuu kolmesta osatutkimuksesta. Rikosten uhriksi joutumista ja koettua turvallisuuden tunnetta kartoitetaan väestökyselyllä, joka on kohdistettu 5 000 helsinkiläiselle. Toisen tutkimuksen muodostaa kysely, jossa tiettyjen rikosten uhreiksi joutuneille helsinkiläisille lähetettiin poliisin palvelukykyä koskeva kysely. Kolmas osahanke on tietojärjestelmistä koottava rekisteritutkimus, jossa selvitetään väestön sosiaalisen koostumuksen ja alueen taloudellisen rakenteen yhteyttä rikostason vaihteluun peruspiireissä. Vastaavalla tutkimusotteella on tehty Suomen kuntia koskeva tutkimus (Heiskanen & Sirén & Roivainen 2003).

Suurten kaupunkien vertailu

Helsingkiläiset eivät koe kaupunkinsa keskustaa iltaisin turvattomammaksi kuin muiden Suomen suurten kaupunkien asukkaat, pikemminkin päinvastoin. Hel-

Denna artikel lägger fram förhandsuppgifter om en undersökning om helsingforsbornas säkerhet. Vi jämför upplevd trygghet och brottsoffers upplevelser i Helsingfors och de övriga stora städerna i vårt land. Dessutom lägger vi fram rön om folks trygghetskänsla i olika delar av Helsingfors.

Vid Polisyreshögskolan försiggår ett tvåårigt forskningsprojekt som klarlägger helsingforsbornas säkerhet. Projektet, som finansieras av Helsingfors härads polisnärättning, består av tre delundersökningar. Att falla offer för brott samt upplevd trygghetskänsla kartläggs genom en enkät riktad till 5 000 helsingforsbor. Den andra undersökningen utgörs av en enkät gällande polisens serviceförmåga som skickades till offer för vissa typer av brott. Den tredje undersökningen bygger på registerdata och klarlägger vad den ekonomiska strukturen och befolknings sociala sammansättning i stadens olika distrikt har för samband brottsförekomsten i distrikten. En motsvarande undersökning har gjorts om kommunerna i Finland (Heiskanen & Sirén & Roivainen 2003).

Jämförelse av de stora städerna

Helsingforsborna upplever inte att deras stadskärna är otrygg mera än invånarna i de övriga stora städerna i Finland, snarare tvärtom. Helsingfors placerar sig i slutändan bland de tio största städerna (Figur 1).

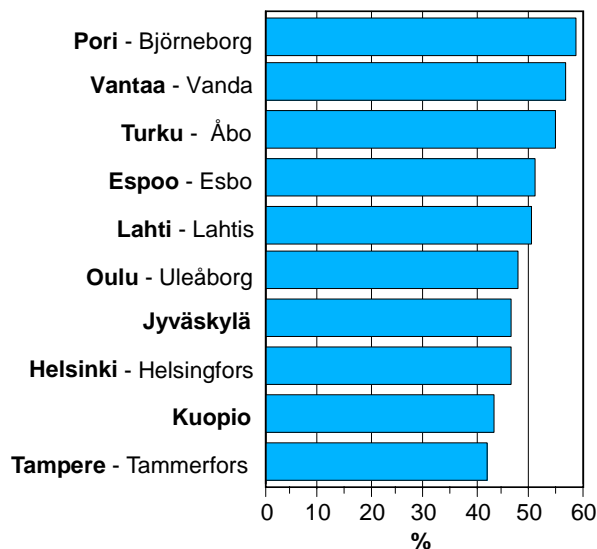
sinki on kymmenen suurimman kaupungin listan loppupäässä (Kuvio 1). Erot turvattomuuden kokemisessa eri kaupunkien välillä eivät ylipäätään ole suuret – suurimmillaan 16 prosenttiyksikköä. Tampere on turvattomuuskokemuksissa hännän huippuna, ja suureksi kaupungiksi siellä on myös rikollisuutta odotettua vähemmän vastikään julkaistun kuntien rikollisuustasoa selvittävän tutkimuksenkin mukaan. (Heiskanen & Sirén & Roivainen 2003)

Kaupunkivertailu perustuu muiden kaupunkien osalta läänien poliisiin muualla Suomessa tekemien kyselyjen tuloksiin. Tutkimuksissa käytettiin osittain samoja kysymyksiä. (ks. <http://www.poliisi.fi/eslh>)

Turvattomuutta kokeneiden osuudet pienenevät, kun siirrytään tarkastelemaan oman alueen koettua turvallisuutta. Siirtymä on johdonmukainen, koska kaupunkien keskustat ovat yleensä rauhattomampia kuin asuinalueet. Tässä vertailussa Helsinki sijoittuu kymmenen suurimman kaupungin keskivälille. Van-

Kuvio 1. Miten turvalliseksi tunnette olonne kävellessänne yksin myöhään perjantai- ja lauantai-iltoina kaupungin keskustassa? (turvattomien ja melko turvattomien osuudet)

Figur 1. Hur trygg känner Ni er då ni går ensam i stadskärnan sent en fredag- eller lördagskväll? (andelar otrygga och ganska otrygga)

Skillnaden i upplevd otrygghet mellan städerna är överlag inte stor – variationen är maximalt 16 procentenheter. Tammerfors ligger sist i upplevd otrygghet, och för att vara en storstad har den också mindre brottslighet än väntat, även enligt den nyligen utgivna jämförelsen av brottslighet i kommunerna (Heiskanen & Sirén & Roivainen 2003).

Jämförelsen mellan städerna bygger för de övriga städernas del på enkäter utförda av länspoliserna i övriga delar av Finland. Undersökningen använde delvis samma frågor (se <http://www.poliisi.fi/eslh>)

Andelarna personer som upplevt sig otrygga minskar när analysen gäller vederbörandes eget grannskap. Det är i och för sig logiskt, eftersom stadskärnorna i regel är oroligare än bostadsområdena. I denna jämförelse placerar sig Helsingfors i mittfältet bland de tio största städerna. Med undantag av Vanda är skillnaderna städerna emellan ganska små.

Trots att helsingforsborna känner sig lika trygga i sin hemstad som invånarna i de övriga stora städerna, råkar helsingforsborna oftare än de övriga storstadsborna ut för våld eller våldshot.

Våld eller våldshot inbegriper rån eller rånförsök, hot med våld på arbetsplatsen, övrigt hot med våld, familjevåld, fysiskt våld på arbetsplatsen, övrigt fysiskt våld, våldtäkt eller våldtäktsförsök. I den undersökning som gäller Helsingfors ställdes mera ingående frågor om bl.a. sexuellt våld och trakasserier. I den avgränsades familjevåldet till fysiskt våld i parförhållanden. Därför är resultaten för Helsingfors och de övriga städerna inte helt jämförbara. Men trots skillnader i mätsätten tyder rönen på att man oftare i Helsingfors än de andra städerna upplevt våld eller hotelser.

De olika delarna av Helsingfors

Upplevelsen av otrygghet i det egna grannskapet varierar beroende på distriktet. Skillnaden mellan det tryggast upplevda distriktet och det otryggaste är nästan sexdubbel (andelen personer som känt sig

taata lukuun ottamatta erot kaupunkien välillä ovat melko pienet.

Vaikka helsinkiläinen tuntee olonsa turvalliseksi kotikaupungissaan yhtä lailla kuin muiden suurten kaupungin asukkaat, väkivallan ja/tai väkivallalla uhkailun kohteeksi helsinkiläiset joutuvat muiden kaupunkien asukkaita useammin.

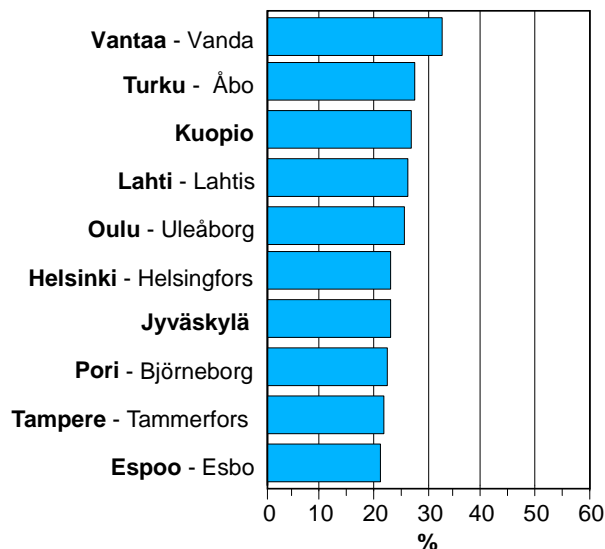
Väkivaltaan ja uhkailuun sisältyivät ryöstö tai sen yritys, väkivallalla uhkailu työpaikalla, väkivallalla uhkailu muutoin, perheväkivalta, fyysisen väkivalta työpaikalla, muu fyysinen väkivalta, raiskaus tai sen yritys. Helsingin tutkimuksessa väkivallasta on kysytty laajemmin muun muassa seksuaalinen väkivalta ja ahdistelu. Helsingin tutkimuksessa perheväkivalta oli rajattu fyysiseksi parisuhdeväkivallaksi. Tästä johtuen Helsingin ja muiden kuntien tulokset eivät ole täysin vertailukelpoisia. Mittauseroista huolimatta näyttää siltä, että väkivallan ja uhkailun kokeminen Helsingissä on yleisempää kuin muissa suurissa kaupungeissa.

Helsinki alueittain

Turvattomuuden kokeminen omassa lähiympäristössä vaihtelee alueittain. Turvallisimmaksi ja turvattomimmaksi koetun peruspiirin ero on lähes kuusinkertainen (turvattomuutta kokeneiden osuudet vaihtelevat kuudesta 35 prosenttiin). Kartassa on esitetty peruspiireittäin turvattomuutta kokevien osuudet siten, että alueet on jaettu neljään ryhmään (punaiset alueet koetaan keskimääräistä turvattommiksi, siniset keskimääräistä turvallisemmiksi). Turvattomuuden kokeminen muodostaa näin tarkastellen varsin selkeän alueellisen rakenteen. Turvattomimpaan kvartiiliin (tummempi punainen) kuuluu alueita Pitkäsillan pohjoispuolelta ja toisaalta itäisistä esikaupungeista. Turvallisiksi koetut alueet (tummempi sininen) sijoittuvat kantakaupungin niemeltä länteen muodostuvalle vyöhykkeelle ja toisaalta Pohjois-Helsingin pientaloalueille sekä Kaakkois-Helsinkiin. Samansuuntaisia tuloksia on aiemmin raportoitu

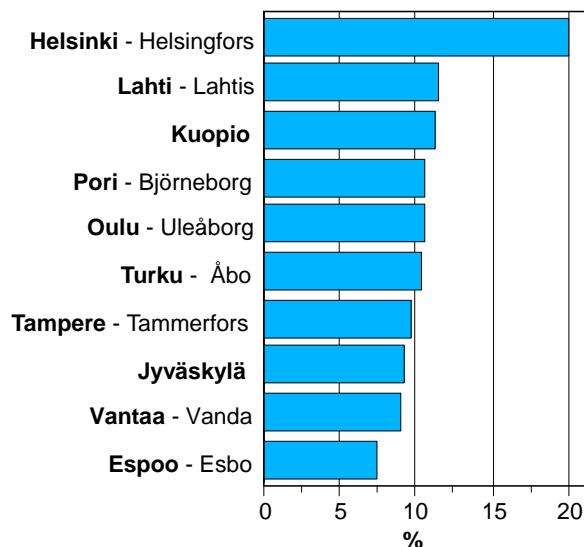
Kuvio 2. Miten turvalliseksi tunnette olonne kävellessänne yksin myöhään perjantai- ja lauantai-iltoina asuinalueellanne? (turvattomien ja melko turvattomien osuudet)

Figur 2. Hur trygg känner Ni er då ni går ensam i ert eget grannskap sent en fredag- eller lördagskväll? (andelar otrygga och ganska otrygga)

Kuvio 3. Väkivallan tai uhkailun kohteeksi kotikaupungissaan viimeisen kolmen vuoden aikana joutuneiden osuudet.

Figur 3. Andelar invånare som i sin hemstad blivit utsatta för våld eller hotelser under de senaste tre åren

kaupunkipalvelututkimuksen aineistosta (Keskinen 1998, 53).

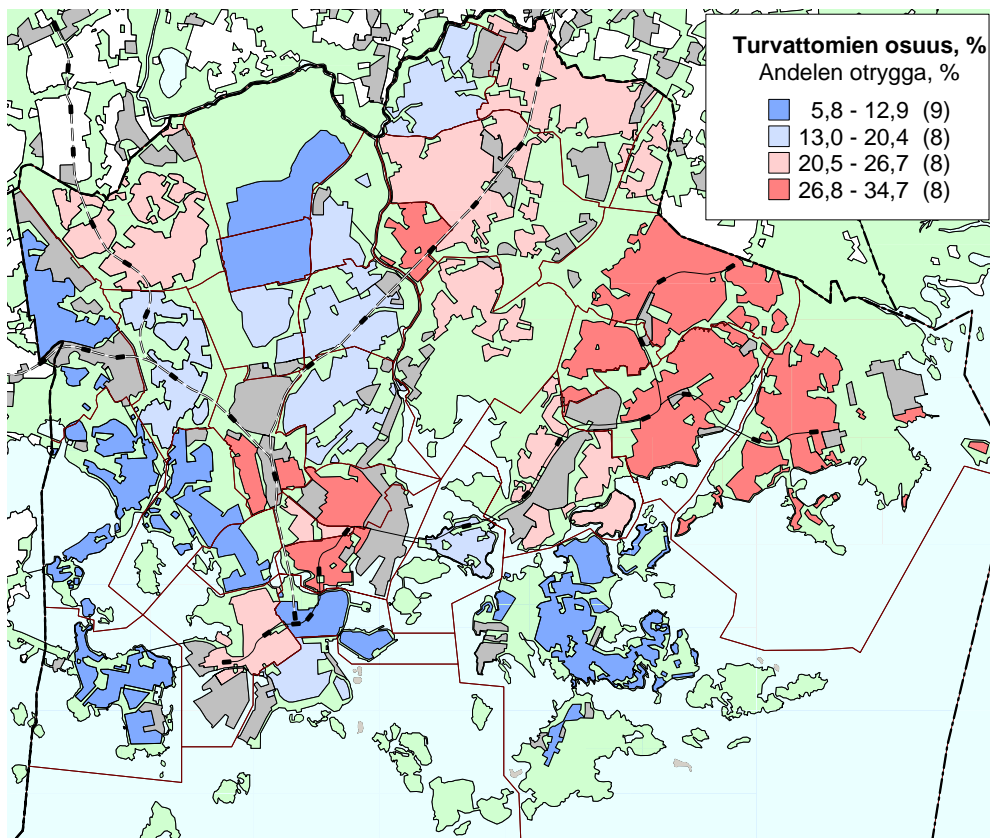
Vaikka tutkimusasetelmalla on varmistettu riittävä vastaajamäärä kaikista peruspiireistä, on lukujen tilastollinen virhemarginaali suhteellisen suuri. Monessa kohdin peruspiirit muodostavat kuitenkin laajempia samaan luokkaan kuuluvia alueita, mikä puolestaan lisää tulosten luotettavuutta. Mielenkiintoista on myös se, että Vironniemen peruspiirin asukkaat kokevat alueensa turvalliseksi, vaikka Helsingin rautatieaseman ympäristö on seudun merkittävin kaivoväkivallan keskittymä.

Turvattomuuden kokemus voi syntyä väkivallan tai uhkailun kohteeksi joutumisesta, mutta myös vä-

otrygga varierade mellan sex och 35 procent). Karta visar andelarna otrygga i distrikten på så vis att den särskiljer mellan fyra trygghetsgradskategorier, där de röda områdena är otryggare än medeltalet och de blåa tryggare än medeltalet. Den upplevda otryggheten iaktar sålunda ett klart lokalt mönster. Den mörkröda kvartilen, dvs. den otryggast upplevda, inbegriper områden norr om Långa Bron och i de östra förorterna. De tryggaste områdena, dvs. de mörkblå, ligger längs Helsingforsnäsets sydvästra och västra strand samt i sydöstra Helsingfors och i småhusområdena i norra Helsingfors. Liknande rön har tidigare framlagts i en undersökning om stadsservice (Keskinen 1998, 53).

Omalla asuinalueella turvattomuuden (turvattomien ja melko turvattomien osuus) kokemisen yleisyys peruspiireittäin 2003

Upplevd otrygghet (andelen otrygga och ganska otrygga) i det egna grannskapet, distriktsvis 2003

littyneemmin esimerkiksi väkivallan näkemisestä tai tiedotusvälineiden kautta. Edellä kuntakohtaisesti käsiteltyjä uhrikokemuksia voidaan tarkastella myös peruspiireittäin. Omalla asuinalueellaan oli kolmen vuoden aikana joutunut väkivallan tai uhkailun kohteeksi joka kymmenes helsinkiläinen. Kun kaikkiaan tällaisia uhrikokemuksia oli kaupunkien välisessä vertailussa (kuvio 3) helsinkiläisistä joka viidennellä, voidaan arvioida, että joka toinen väkivalta- tai uhkailukokemus syntyy lähiympäristössä. Näiden kokemusten alueellinen jakautuma on samantapainen kuin turvattomuuskokemusten – kummankin tarkastelun ääripäissä on samoja alueita.

Näiden ensitulosten lisäksi tutkimus tulee vastamaan moneen mielenkiintoiseen rikollisuutta ja turvallisuutta koskevaan kysymykseen. Tietoa tullaan saamaan esimerkiksi siitä, miten turvalliseksi helsinkiläiset kokevat julkisen liikenteen eri kulkuvälineet, mitkä ovat asuinalueiden turvattomuutta aiheuttavia paikkoja ja kuinka suuri merkitys rikosuutisoinnilla on rikoksen pelkoon. Tutkimus valmistuu vuoden 2004 loppuun mennessä.

Ennakkotuloksena voidaan vielä mainita kaupunkilaisten poliisia kohtaan tuntema suuri luottamus. Lähes yhdeksän kymmenestä luottaa Helsingin poliisin ja 20 prosenttia erittäin paljon. Tässä kysymyksessä ei kaupunginosien välillä ole merkittäviä eroja.

Trots att undersökningens upplägg tryggade ett tillräckligt antal svarare från varje distrikt är siffrornas statistiska felmarginal rätt stor. I många avseenden ingår distrikten i mera omfattande områden av gemensamt slag, vilket i sin tur ökar rönens tillförlitlighet. Intressant är även att invånarna i Estnäs distrikt upplever sig trygga, trots att den rätt närbelägna Järnvägsstationen har den största förekomsten av gatuvåld i hela Helsingforsregionen.

Upplevelsen av otrygghet kan komma sig av att man råkat ut för våld eller hot, men den kan också bero på att man bevittnat våld med egna ögon eller i massmedia. De erfarenheter av att bli offer som ovan behandlats kommunvis kan även granskas distriktsvis. Under tre år hade var tionde helsingforsbo råkat ut för våld eller hotelser i sitt eget grannskap. Då allt som allt var femte helsingforsbo enligt stadsjämförelsen (Figur 3) hade haft dylika upplevelser kan vi göra uppskattningen att hälften av erfarenheterna av våld eller våldshot sker i folks eget grannskap. Dessa upplevelsers lokala fördelning är mycket lika otrygghetens: samma områden finns i yttre ändan av vardera undersöknings fördelning.

Utöver dessa förhandsrön kommer undersökningen också att besvara många intressanta frågor om brottslighet och säkerhet. Vi kommer bl.a. att få rön om hur trygga helsingforsborna känner sig i olika slags allmänna fortskaffningsmedel, vilka ställen det är som förorsakar otrygghetskänslor i bostadsområdena och hur stor betydelse mediarapporteringen har för brottsrädslan. Undersökningen blir färdig inom loppet av år 2004.

Ett annat förhandsrön värt att nämna är den stora tillit som allmänheten hyser för polisen. Nästan 90 procent av helsingforsborna litar på polisen i sin stad, och 20 procent litar mycket starkt på dem. På den punkten fanns inga märkbara skillnader stadsdelar emellan.

Tutkimuskokonaisuus koostuu kolmesta osatutkimuksesta. Rikosten uhriksi joutumista ja koettua turvallisuuden tunnetta kartoitettiin syksyllä 2003 väestökyselyllä, joka kohdistettiin 5 016 helsinkiläisille (15–74-vuotiaat). Tutkimuksen otos pömittiin ositettua otantaa käyttäen siten, että Helsingin 33 peruspiiristä saatiin riittävästi vastauksia peruspiiri kohtaista vertailua varten. Kenttätöstrategiana käytettiin amerikkalaista Total Design -metodia, jonka ideana on systemaattinen, tarkasti suunniteltu tietojenkeruun aikataulun vaiheistus. Kyselyn vastausprosentiksi tuli 72, jota voidaan pitää erittäin hyvänä. Kaupunkiverailun pohjana olleiden läänien poliisin kyselyn vastausprosentti oli alle 50.

Toisen osatutkimuksen muodostaa palvelukysely, joka kohdistettiin sellaisille 18 vuotta täyttäneille helsinkiläisille, jotka vuoden 2002 aikana olivat joutuneet autovarkauden, asuntomurron, pahoinpitelyn tai ryöstön uhriksi. Heidän tietonsa pömittiin poliisin rikosilmoitusjärjestelmästä. Tutkimusjoukko on kooltaan 1 032 henkeä (noin 250 kustakin edellä mainituista ryhmästä) ja heille lähetettiin kyselylomake, jossa kysytään muun muassa tyytyväisyyttä poliisilta saatuun palveluun.

Kolmannessa osahankkeessa selvitetään rikostason vaihtelua peruspiireittäin. Poliisin tietoon tulleen omaisuus- ja väkivaltarikollisuuden tason vaihtelua alueittain tarkastellaan väestön sosiaalisen koostumuksen ja eräiden muiden alueellisten ominaisuuksien avulla.

Undersökningen består av tre helheter. Den första, som handlar om att falla offer för brott och att uppleva otrygghet kartläggs med en enkät som hösten 2003 riktades till 5 016 helsingforsbor i åldern 15–74 år. Urvalet gjordes sålunda, att alla de 33 stordistrikten blev tillräckligt väl företrädda för att en jämförelse distrikten emellan skulle bli vederhäftig. Som fältarbetsstrategi användes den amerikanska s.k. Total Design -metoden i syfte att systematiskt och noggrant samla in data under vissa skeden. Svarsprocenten blev 72, som kan betraktas som mycket god. Svarsprocenten vid den undersökning utförd av länens polis som låg som grund för vårt studium var under 50.

Den andra helheten består av en serviceenkät som skickades till 1 032 personer (18 år fyllda) som plockats ur polisens brottsanmälanssystem och som år 2002 fallit offer för antingen bilstöld, bostadsinbrott, misshandel eller rån (ca. 250 från varje grupp).

Den tredje helheten klarlägger brottslighetens variation distriktsvis. Utgående från befolkningens sociala sammansättning och vissa andra lokala egenskaper analyseras den lokala variationen i de egendoms- och våldsbrott som kommit till polisens kännedom.

Lähteet: | Källor:

Heiskanen, Markku & Sirén Reino & Roivainen Outi (2003): Rikollisuus kunnissa. Tilastollinen tutkimus Suomen kuntien väkivalta- ja omaisuusrikollisuuteen vaikuttavista tekijöistä. Poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksia 16/2003 ja Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 203/2003. Helsinki

Kansallisen turvallisuustutkimuksen läänilliset tulokset valmiit (2004) (<http://www.poliisi.fi/poliisi/eslh> 18.05.2004)

Keskinen, Vesa (1998): Palvelut puntarissa. Kaupunkipalvelututkimus Helsingissä 1983, 1989, 1993 ja 1997. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 1998:3.